

Ann. V.

Num. VIII.

VOX URBIS

DE LITTERIS ET BONIS ARTIBUS COMMENTARIUS

BIS IN MENSE PRODIT

Pretium annuae subnotationis, *ante solvendum*, est: in Italia Libellarum 10;
ubique extra Italianam Lib. 15; M. 12; Sch. 12; Doll. 3; Rubl. 6; Flor. 7½.

Inscriptiones et omne genus indicationes pretio aquissimo referuntur, quod est in extremis commentarii paginis
Lib. 0.50 pro unoquoque centimetro quadrato.

Cuncta mittantur ad ARISTIDEM LEONORI equitem, commentarii VOX URBIS possessorem et administratorem

ROMA — Via Alessandrina, 87 — ROMA

Subnotatio fieri potest:

IN RUSSIA

Apud GEBETHNER ET WOLF

IN ANGLIA

Apud BURNS AND OATES

VARSAVIAE POLONORUM

Rakowskie Przedmiescie, 15

IN CIVITATIBUS FOEDERATIS AMERICAE SEPTEMTR.

Apud FRIDERICUM PUSTET

S. Sedis. Apost et S. Rituum Congr. Typogr.

NEW YORK 52, Barclay Street.

CINCINNATI 436, Main Street.

IN GERMANIA

Apud FRIDERICUM PUSTET

S. Sedis Apost et S. Rituum Congr.

Typegr.

RATISBONAE in BAVARIA

IN CANADA

Apud LIBRAIRIE GRANGER FRÈRES

MONTRÉAL

1699, Rue Notre-Dame.

RERUM INDEX

IN PRAELUDIO NATALIS IESU CHRISTI DOMINI NOSTRI AN. MDCCCCI.	LEO PP. XIII.
DE LINGUA HIBERNICA RESTITUENDA	H. Doswald.
CAECILIUS RHODES	P. Rossani.
DE MINUCHI FELICIS « OCTAVIO »	A. Sordet.
LEONI XIII IESUM PUERUM INVOCANTI IN PRAELUDIO NATALIS EIUS AN. MCMI.	I. Fornari.
SOCIORUM ANIMADVERSIONES. De coronarum usu apud Christianos. .	V. Hertel.
SUBLACUM	Senior.
DE AEMILIO ZOLA HENRICI SIENCKIEWICZ SENTENTIA	A. Costaggini.
FABULAE SELECTAE FONTANII A IOANNE BAPT. GIRAUD LATINE REDDITAE.	Fr. Xav. Reuss.
VITA FUNCTI VIRI CLARIORIS	I. F.
SAPIENTUM INVENTA. De verbis luce exprimendis	A. L.
EX ITALIS URBIBUS. De opificum Taurinensium tumultu	Subalpinus.
ANNALES	Poplicola.
LIBRORUM RECENSIO	P. Angelini.
AENIGMATA.	Fr. Palata.

In tertia operculi pagina:

VARIA: Computatio singularis. - Sal caneri causa. - Ioci . . . . . P. d. V.
LIBRI RECENS DONO ACCEPTI.

ROMAE

EX OFFICINA PACIS, PH. CUGGIANI

35, Via della Pace

M CMII

COMMENTARII "VOX URBIS,"

SOCIIS ET LECTORIBUS

IN ANNUM MCMII

QUADRIENNIO iam assueti, diebus hisce redeuntibus quotannis et facta respeximus, et facienda promisimus; illa ut ostenderemus nos religiose fidem servasse, haec ut iucundiora sociis nostris polliceremur. Nullum quippe mortale opus est, quod ipso in exordio undeque perfectum sit atque expolitum, ipsaque signa Mironis, affabre quamvis conflata, polientis minima limae labore et mora indigebant.

Itaque commentario nostro unusquisque annus plura attulit emolumenta, sive amplificanda indicaret, sive minuenda ostenderet, sive nova inducenda suaderet, sive penitus exterminanda monstraret. Qua quidem in re magni fuit nobis opera sociorum, qui vel missis epistolis, vel communicatis ore consiliis, vel datis elucubrationibus undique gentium nonnulla emendarunt, plura auxerunt, plurima perfecerunt. Nos autem dociles gratique tantis viris laeti accipiebamus quae mittebantur, et morem gerebamus eruditis, quorum nominibus quasi totidem stellis commentarius noster coruseat, et, audientes dicto in meliora conantium, in meliora pariter nitbamur. Ita coniunctis viribus, factum est ut ex nostratis atque exteris nemo nobis crimen impegerit, quasi promissa dedissemus, quae non ad unguem praestitissemus.

Nunc itaque quae erunt futura perspicimus lacio animo tempora, praecipuum quasi indicantes callem, per quem proximo anno gradiemur. Meta quidem una est, incrementum latinitatis; quam tamen in metam, non una steratur via. Nos neque superbe tennisse magnis itineribus propositum finem, neque semitas creassemus confitemur, contenti exiguo calle, quem ab ipso commentarii exordio inivimus. Cui quidem nec spinae, nec sentes defuerunt; sed propositi tenax animus, sed conscientia boni, sed gratia vestra, o socii, sed labor assiduus omnia vicerunt, ita ut quasi e collis apice superata spatia respicientes, non quidem ab ipso condito commentario, sed ab iis, quae superioris anni initium signarunt, laetari liceat et fructus uberes, et iucundissimos visu flores percepisse una cum laude sapientum.

Enimvero elabente iam anno auctus est commentarius figuris, elucubrationibus, nitidioribus litterarum notis; auctus non mediocriter scriptorum numerus, quos inter magno cum gudio accensuimus viros litterarum fama clarissimos. Accessit scriptorum centuria, quibus calidus iuventa sanguis fervet, et spes arridet, et est praesaga boni voluntas. Iamque hisce

sunt fortia bello
Pectora, sunt animi, promptaque ad fortia vires;

ac tempus erit, quo non inter triarios modo, sed et inter primipilos, ducesque versentur. Igitur spes magna arridet fore ut, hisce adeuntibus, et alios atque alios alliecentibus, messis uberrima crescat, et vetus gloria latinitatis tandem aliquando revirescat.

Vos autem maxime, adolescentes, illud ne fugiat, in litteris fieri, quod in aedificiis exstruendis quotidie videtis. Non unius opera, non uno lapide illa excitantur, sed coniunctione plurium; hi enim caementa comportant, hi lapides, hi arenas, hi fontem, hi lateres, hi trabes, hi tigillo, dum illi saxa scalpis aptant, illi marmora secant, illi varia obeunt munera ut opus exsurgat ad solaria, ad teeta, ad erepidinem, ad fastigium. Ferat unusquisque vestrum quod potest, qui simul omnes omnia potestis; nam unusquisque sua regionis praestabilia novit, quae, si notarit communicabitque, coalesceat opus, et commentarius noster, cui patent omnia litora regionesque omnes orbis terrarum, dominium gentium, quod latina lingua tenet, notitiis undique suspectis, facile praferet ipso in incessu, et in fronte.

Quae igitur monumenta vel sub dio pateant, vel reperiantur effossa, quae industriis, negotiationibus, commerciis terra marique tententur, quae denique in omni genere usui hominum inventa sint, a singulis vobis expectamus, qui non medioarem honorem apud omnes eritis adepturi ex restituta latinitate, in quam feliciter ineubuistis, pelago ratem primi commitentes.

Atque haec pars auxilii est, quod flagitamus. Nam, si quid gratiae apud socios ac letores labores nostri meruerunt, illud etiam vehementer petimus, ut qui nomina commentario dederunt, non ipsi modo in proposito content, sed suos inter amicos sociorum numerum quaerant. Impendia quippe enormia sunt, quibus pares non efficimur, nisi societate multorum. His autem largienda futuro anno praemia, eademque more nostro munifica, proposuimus, quae sequuntur.

Compertum est paene omnibus, Florentiae aedificium esse fratrum Alinari proprium, in quo, artificio mirabili «photographica» plurima undique exquisita, exprimuntur. Nos iampridem ab eius officinae dominis libenter concessa usi facultate sumus referendi in imaginibus Commentarii quotquot ex opificio eorum tabulae placuissent; qua quidem potestate intra urbanitatem et non sine magna lectorum delectatione hactenus usi sumus. Hi autem Alinari fratres, qui tanta felicitate eiusmodi industria potiti sunt, per eamque, parta sibi singulari

scientia lucis, egregiam sui nominis famam uniuersique gentium divulgarunt, experimentis plurimis patientissime adhibitis, tandem aliquando id sunt consecuti, quod ferme maximum in re videbatur, quomodo tabulis, imaginibus, locis, regionibus aptarent colores eosdem, quibus illa aut natura, aut arte essent praedita. Haec, visu sane mirabilia, Florentiae his diebus edidit apta officina, quam A. Pini moderatur, patentque metr. $0,30 \times 0,40$; quod autem super cetera movet est colorum vis, qua non squallentes apparent imagines, sed clarae, vivae, nitentes quasi e manibus egregii artificis prodierint recentissime. En autem tabularum indicem, quas nostris hisce oculis obstupescentes vidimus, quasque sociis comparaturi sumus:

- I. **Pallas Minerva.** — Tabula ALEXANDRI FI LIPEPI (vulgo *Botticelli*). Est in regiis aedibus palatii Pitti, Florentiae.
- II. Tabula titulo **Madonnina** auctorem habens RUPERTUM FERRUZZI. In ostentu Venetiis habito an. MDCCCVII celebratum hoc opus emit servatque Ioannes G. A. Leishman.
- III. **Maria Virgo Mater cum Divino Filiolo.** — Tabula CAROLI DOLCI, in regiis aedibus uti supra asservata.
- IV. **Magdalena.** — Eiusdem DOLCI tabula est in pinacotheca *degli Uffizi*, Florentiae.
- V. **Maria Iesum puerum adorans.** Effigie ANTONIUS ALLEGRI (vulgo *il Correggio*). In eadem pinacotheca.
- VI. **Idem argumentum** quod tractavit PHILIPPUS LIPPI. Ibidem.

Habebunt ex his pulcherrimis «photoeromis» unam, prouti elegerint, singuli socii, qui, praeter suam subnotationem, *recto tramite ad Aristidem Leonori equitem, commentarii VOX URBIS possessorem et administratorem, Romanam, via Alessandrina, 87*, persolutam missamque, novam subnotationem cum eiusdem pretio miserint. Quot autem erunt subnotatores novi, totidem photoeromias iuxta optionem accipiet qui ipsos procureavit. Qui vero novos subnotatores miserit duos, hie vel duas, quas maluerit, photoeromias eliget, vel tertiam sibi subnotationem nullo pretio.

Proposita haec dona, quae sociis futura grata confidimus, animos addant ad latinitatis causam tuendam, quae optimo cuique est causa humanitatis.

VOX URBIS.

VOX URBIS

DE LITTERIS ET BONIS ARTIBUS COMMENTARIUS

PRETUM SUBNOTATIONIS:
In Italia: Lib. 10 — Ubique extra Italianum:
Lib. 15, M. 12, Sch. 12, Doll. 3, Rubl. 6, Flor. 7 1/2.

BIS IN MENSE PRODIT

POSSESSOR ET ADMINISTRATOR:
ARISTIDES LEONORI, eques.
ROMAE — Via Alessandrina, 87.

IN PRAELUDIO NATALIS
IESU CHRISTI DOMINI NOSTRI
AN. MDCCCCI

*Annua nascentis Iesu sollemnia iamiam
Exoriens revehit rite colenda dies.
At non laetitiae praelucet candida ut olim
Nuncia, nec pacis munera grata refert.
Humanae heu! genti turba undique dira malorum
Instat flebiliter, flebiliora parat.
Numinis en oblita, indigne oblita parentum,
Succrescens aetas excutit omne iugum.
Scindit in adversas cives discordia partes,
Ardetque immritis, facta cruenta, necesse.
Iura verenda iacent; cessere fidesque pudorque;
Omne impune audet caeca cupidio nefas...
Adsis, sancte Puer, saeclo succurre ruenti,
Ne pereat misere, Tu Deus una salus.
Auspice te, terris florescat mitior aetas,
Emersa e tantis integra flagitiis.
Per te felici collustret lumine mentes
Divinae priscus Religionis honos.
Ardescant per te Fidei certamina; per te
Victrices palmae, fracta inimica cohors,
Disiectae errorum nubes, iraque minaces
Restinctae, populis redditia amica quies.
Sic optata diu terras pax alma revisat;
Pectora fraterno foedere iungat amor.*

LEO PP. XIII

DE LINGUA HIBERNICA RESTITUENDA.

HAUD scio, an ulla in terrarum orbe existit natio, quae tanta miseriaria et aerrumarum mole oppressa sit, quantam tot per annos sustinuit Hibernia. Quippe Hiberniorum patria Christianae legi vix obtemperabat, quum eam effere invadabant Dani, quibus repulsis

successerunt Angli, amoenam insulam in suam redacturi potestatem. Hibernia deinde multis proeliis devicta, indigenae ut servi habiti, eorumque bona publicata. Henrieus denique VIII, nefandae libidini deditus et catholicae religionis desortor, id efficere conatus est, ut etiam Hibernii a catholica religione deficerent. Tentavit quidem rex, sed Hibernii restiterunt, re-

sistuntque ad hoc usque tempus, atque ex acri hac pugna adeo superioris evaserunt, ut si quis natione sit Hibernius, catholicus religione existimetur. Quamvis me taedeat omnes referre miserias, quas illis temporibus passi sunt Hibernii, id tamen notatu dignum duco, quod Angli duo illa vincula, quibus quaelibet natio est sociata, inter Hibernios penitus disrumpere studuerunt. Quae quidem vincula rite nominantur lingua cuivis genti propria, et humana liberorum educatio; quibus sublati, in promptu est, gentem quamlibet aut peritram, aut, propriis iuribus amissis, alii se nationi eo esse consociaturam, ut iam nihil ex sua gente praeter solam progeniem remaneat.

Angli itaque, quum id habuissent satis perspectum, poenis statutis edixerunt, ne quis Hibernius sua amplius lingua loqueretur, impetraveruntque ut Anglicae deinde traderentur litterae. Scholae autem Hibernicae abolitae; monastica doctrinae litterarumque loca diruta planeae deleta, quo factum, ut Hibernii, quum antea doctissimi fuissent et litteris erudit, rudes gradatim et litterarum expertes evaderent. Quo Anglis nil optabilius, quum hi summopere exoptassent; ut inscitia Hibernis opprobrio esset atque ludibrio. Igitur lingua Hibernica neglecta et oblivioni dedita, Hibernis in varias terrarum plagas migrantibus, optatum cessit ex sententia.

At hisce temporibus Hibernii, quum linguam suam in extrema esse tegula animadvertisserint, et praeviderent fore ut lingua sua et gens ipsa, si Angli amplius urgerent, de tegula in immensum oblivionis barathrum incideret, consiliis habitis, constituerunt, ut omni, qua possent, cura enterentur, ut lingua ipsorum et mores restituerentur. Qui conatus, quum magno cum aplausu acceptus esset, brevi mora effecit ut Hibernii societatem, quam «nationalem» vocant, inirent. Cui societati, saltem in Americis, hoc opus, hic labor. Praeses, qui in comitiis electus est, legatos ad eas, quibus plures addicti sunt Hibernii, paroecias mittit, qui Hiberniorum filios et filias, unoquoque solis die post meridiem congregent, eosque linguam Hibernicam et Hibernicae historiam doceant. Hisce in scholis interdiu adsunt tibicines qui, pueris gestientibus,

in famam uniuersitatis plu-
dinem aliquando
maximum in re
aginibus, locis,
tempore, quibus illa
vita. Haec, visu
bus edidit apta
patentque
super cetera
squalentes ap-
vivae, nitentes
prodierint re-
a indicem, quas
vidimus, quas-

ALEXANDRI Fi-
st in regiis aedi-
tate.

uctorem habens
ostentu Venetiis
celebratum hoc
G. A. Leishman.
Divino Filiolo.
regii aedibus

OLCI tabula est
Florentiae.
rans. Effinxit
Correggio). In

tractavit PHI-

is «photocero-
guli socii, qui,
to tramite ad
mentarii VOX
tratorem, Ro-
utam missam-
iusdem pretio
tatores novi,
nem accipiet
os subnotato-
nas maluerit,
bi subnotatio-

futura grata
itatis causam
causa huma-

X URBIS.

musicam Hiberniorum more exercent. Quo ritu ab Hibernis oriundi, quamvis longe a patria absint, patriae moribus imbuuntur, manentque Hiberniae fidissimi. Quibus quidem quum scholis interessem, saepe sum miratus, quod tanto animo patriae se dedunt, quodque tanta facilitate lingua Hibernicam discant pueri. Quae vis sit in eo incepto atque virtus, late patet, quum haec societas ubique foederatae nostrae Americanae reipublicae sit accepta. Sancti Francisci in urbe ephemeris Hibernica lingua et Anglica exarata septimo quoque die in medium profertur. Praeterea in maioribus huiuse reipublicae urbibus cerebra Hiberniorum consilia; Hiberniae ibidem orationes et cantilena atque saltationes; inde maior in dies patriae amor arctiusque inter Hibernios vineulum.

*

Revivisit ecce lingua Hibernica, reviviscent Hiberniorum mores, et quum magnum Hiberniae servandae opus fervescat, sperandi datur ansa. illustrissimam et piissimam istam nationem non peritram, sed, Hibernia a servitate liberatam, praecaram proinde atque unam futuram esse gentem. Haec mea, haec Americanorum, haec multorum, quod sciam, Anglorum, omnia: quae utinam, Superis annuentibus, re eveniant!

Chicagine.

H. DOSWALD.

CAECILIUS RHODES.

CAECILIUS ille Rhodes, mortalis quippe homo, tributum morti solvit. Eum extremae Africanae coloniae Napoleonem vocarant; nec alias quam magnus Napoleon humili et ipse loco natus, praeter suam ipsius spem ad Caesaream usque fortunam ascendit. Quid enim fuisset, puta, Napoleon si patriae insulae litora numquam deseruisse; quid si Caecilius Londini quievisset? Primam ille constituit sibi metam militiae honores, hic contra divitias; verum ne eam quidem ob causam migravit in Africam; valetudo enim eum expulit patria, coegerit mitiores auras quaerere.

Itaque cum fratre simul descendit ad adamantium illas fodinas, quas tum tria sodalicia occupabant: Anglicum primum, alterum Gallicum, tertium Africum, quod Barnavo quidam nigri coloris homo moderabatur. Accessit Caecilius Anglis, brevique tempore aemulos coegit in ditionem venire et Barnavum exsulem in Angliam remeare, qui ipso in itinere sese e navi deiecit in fluctus. En itaque Rhodes adamantium rex, en divitias adeo ingentes brevi aetate cumulat, ut in eam cogitationem venerit, sese calliditate et pecunia omnia quae vellet aggredi posse feliciter. Tunc superbia et ambitione incensus maxima, agitavit primum consilia de cogendis simul viribus colonorum, qui ultimam Africam colerent, iisque foederatis,

republicam condere Anglorum dominationis expertem; in renuentes deinde moliri bellum atrox, diutinum, implacabile.

Quod ut pararet conversa statim Caecilius mens: ad Anglos cives suos accessit, suamque fortunam et copias obtulit, ut patriae imperium dilataretur quam maxime. Quid plura? Ut tune temporis Gordon imperator in Aegyptiorum finibus pro Anglia potentia satagebat, ita sibi curandum proposuit ultima in Africa, quousque Anglicis commerciis divitiisque per mediam omnem Africam tutissima via pateret.

Manus igitur ad rem brevi admotae, atque oecupata primum Matabelium barbarorum regio: quorum terrae, plerumque emptae pecunia, Rhodesiae nomen obtinuere. Attamen paucis post annis barbari novi domini parum contenti mota seditione insurrexerunt, cumque milites perpauci adessent, qui perduelles cohererent, iamiam hostibus acerimis vietas dare manus oportebat. Tunc facinus temerarium profecto Caecilius cogitat, ipseque concesso equo per medios armatos hostes, vix tribus comitantibus amicis, ad barbarorum regem properavit; cumque media in eorum comitia adfuisset caput regi inclinat et eos qui convenerant hortatur, ut querimonia Caecilio patri palam exponerent, qui pacem esset allaturus. Quatuor per horas duces collucti sunt, donec Anglus vultu audacie prompta: « Praeterita – inquit – quae dixistis respiciunt; modo futuris prospicere est opus: pacem an bellum mavultis? » Tunc illi arma sua omnes ad pedes eius proiecerunt; ictumque est iterum pacis foedus, quod nemo deinde longum per tempus confregit.

Cum vero, hisce confectis, iter versus septem triones magis magisque pateret, ecce Europa quaedam gens Batava, Boerorum nomine, quae in ultima Africa sedem collocaverat dum, ac per praesidem suum societate a Caecilio propositae maxime obstiterat, transversa regione impedit gressum. Quater iam ab Anglis petita, quater e regionibus migraverat suis, cumque ad arma tandem Angli confugere. Majuba-Hill clade eos repulerat firmissime. Igitur ad coniurationes Caecilius se convertit; peregrinos qui ad fodinas excavandas terram trans Vaal flumen conveniebant, incitare omnibus modis ad odia in dominantes, suadere ut satagerent quo et sibi ipsis publica civitatis iura darentur. Cum ultra modum negarent Boeri, effectum, ut peregrini omnes armata manu consurgerent, vix cum Angli milites in reipublicae fines simul irrepsissent.

Res Iameson doctori commissa, qui cum descripta legione tormentis bellicis instructa in fines Boerorum ex improviso incurrit. Attamen Boeris alacer animus fuit, et aequa promptus ad tutelam patriae: antequam enim sedatio fieret, incurentes Krügersdorp ad locum hostes fuderunt, ipsumque ducem captivum secum abduxere. Sed paulo post, intercedentibus Anglis, redditus est libertati Iameson, dum Caecilius ab administranda colonia recedens novo molimini dat operam, ut Angli ad ulciscendam Iameson cladem novum bellum parent. At Boeri antequam petantur ab hostibus primi incurrit in horum coloniam, ipsumque Caecilius Kimberley in urbe obsidione cincta paene ceperunt, ni French imperator sublata obsidione

liberasset restituissetque ad suos, ubi finem belli et victoriam ad ultimam vitae horam animo numquam fraeto speravit.

Oecidit Caecilius dum aurora pacis in ultima Africa tandem aliquando illucescit:

Omnia tu cinere a fesso mala verba repelle.

P. ROSSANI.

DE MINUCHI FELICIS "OCTAVIO,"⁽¹⁾

Allata hactenus argumenta Caecilium pertierunt ut philosophum; quae vero subsecutura sunt, ut civem impugnabunt romanum. Iactasse enim hunc memoris sumus: idecirco « ultra solis vias et ipsius Oceani limites » romanum imperium excrevisse, quod non aliquos tantum, sed omnes plane deos sedulo cultu Romani essent prosecuti. Vix dictu opus, eeteros quoque scriptores latinos praesentissimo deorum praesidio acceptam retulisse romani nominis vim ac maiestatem. Qua vero ratione peregrinarum gentium numina iidem sibi Romani conciliarint, ex Plinio, velim, comperias. « In oppugnationibus solitum a Romanis sacerdotibus evocari deum, cuius in tutela oppidum esset, promittique illi eumdem, aut ampliorem apud Romanos cultum » (2). Atque hue cadit illud poetae:

Dignus Roma locus, quo Deus omnis eat! (3).

Quam ridicula sit haec Romanorum in suos deos pietatis ostentatio, ex ipsis eorum annibus Octavius eruit. Nullius enim nationis, sive prima eius species exordia, sive varia labente tempore incrementa, audacior fuit quam Romanorum impietas. Nam isti non aliunde suam trahunt originem, quam a perditorum ad latrocinia foederatorum hominum multitudine, quibus qui praeverat Romulus, quemadmodum auctoritate, ita immanitate sodalibus antecellebat. Nece enim fraterna iecit urbis suae fundamenta; mox Sabinas virginis insolentissima irruptione rapuit, bellumque « earum parentibus, id est, saceris suis » intulit. Sic totam Romanorum historiam Octavius noster revolvit, ostenditque eos, spreta penitus deorum veneratione, imperii limites extendisse, dum civitates cum templis arisque everterent, captos hostes suis sceleribus consociarent « templa omnia de manubiis, id est de ruinis urbium, de spoliis deorum, de caedibus sacerdotum construerent ». Quamobrem reete Tertullianus dixit tot fuisse Romanorum sacrilegia, quot tropaea, tot de diis quot de gentibus victories (4). Non ergo immerito hanc Octavius elicit conclusionem, non tantos Romanos evasisse quod religiosi, sed quod impune essent sacrilegi.

Neque igitur auxilio deorum, neque merito tribuatur Romanorum, si dominatu euneta tenant, verum Omnipotentis Dei, regna quibus voluerit dispensantis, consilio atque decreto.

Quod vero crimina attinet in Christi cultores congesta, haec omnia in ipsorum calum-

(1) Cf. num. sup.

(2) Lib. XXVIII *Natur. Hist.* cap. 2.

(3) Ovid. I. - 1 *Fast.*

(4) *Apol.* cap. XXV.

Dixit in
Pontificis R

niatorum
Tandem ab
turae ad
tinaciter va
periatur ut
Num qui e
pulero suse
res evadat
nibus fidei
ponit varia
reditus exhi
quam in se
turam omni
nasceatur, as
eidunt et re
rupta revi
Theophilus
hand ita r
esse qui e
meassent. I
verba fecin
philus mem
arios adu
flamma abs
fulmine, vi
nolle dare

Potest e
At vero, e
lueulentissi
tant vatic
suadet natu

(1) Lib. ad

LEONI XIII

IESUM PUERUM INVOCANTI
IN PRAELUDIO NATALIS EIUS
AN. MCMI

Nascentem Iesum nascenti saeculo ut adsit,
Exigat aerumnas et genus omne malum,
Plectimur unde homines violata ob iura superna,
Anxius imploras sollicitusque, Leo.
Parce metu, Pater, atque altum compesce dolorem:
Aetatem longam praemia longa manent.
Quem multo dudum sparsisti semine, fruges
Laetas en multo foenore reddit ager.
Sic per Te saeclum surgens, optata quietis
Nactum dona, tuum nomen ad astra feret!

JOSEPHUS FORNARI.

(FORFEX)

Dixit in sollempni conventu, quem Societas Petriana e Catholica Italiae Iuventute in honorem Summi Pontificis Romae habuit III Non. Aprilis a. MCMI.

niatorum capita, stupente Caecilio, coniicit. Tandem ab amico petit cur labefactando futurae ad vitam reparacionis dogmati tam pertinaciter vacaverit. Nam quis tam stultus reperiatur ut id fieri per Deum posse neget? Num qui e nihilo hominem finxit, non e sepulcro suscitare poterit? Quo vero credibilior res evadat hominibus solis sensuum perceptio- nibus fidem adhibere solitis, ob horum oculos ponit varia quae ipsa natura annui ad vitam redditus exhibit specimina: «Vide, — inquit — quam in solutionem nostri resurrectionem futuram omnis natura meditatur. Sol demergitur et nascitur, astra labuntur et redeunt, flores occidunt et reviviscunt, ... semina nonnisi corrupta revirescunt». Potuissest praeterea, sicut Theophilus ille Antiochenus, ethnicis obiectare haud ita raros vel apud ipsorum scriptores esse qui e Stygiis tenebris ad solis lucem remeassent. Nam praeter Protesilaum, de quo verba fecimus, duos alios laudatus ille Theophilus memorat (1), dum haec quaestione adversarios adurget: «Si credis Herculem, quem flamma absumpsit, vivere, Aesculapium tactum fulmine, vitae restitutum, quae dementia est nolle dare fidem illis quae Deus loquitur?»

Potest ergo Deus suscitare mortuos si velit. At vero, eum ita velle tum plurima, eaque lueulentissima saerarum litterarum praenuntiant vaticinia, tum divinae etiam iustitiae suadet natura. Quae utique et dignis post mor-

tem praemiis donabit eos qui nullam suaे virtutis mercedem per vitam receperint, et iustis eos cruciatibus afficiet, qui suorum scelerum poenas nullas persolverint.

Favebat insuper Christianorum defensori mirus quidam ethnicorum auctorum in hac re consensus; siquidem notissima sunt quae de variis lectisque inferorum suppliciis summi poetae, Vergilius, Ovidius tradiderunt. Quo igitur iure id Caecilius ausit infitiari, cui doctissimorum inter ethnicos virorum clarissimum accedit testimonium? Verum, quo tardior, eo sane severior irruet iustissima Dei in suos contemptores indignatio. Evidem «lento gradu ad vindictam sui divina procedit ira, tarditatemque supplicii gravitate compensat» (1). Nec solum generi humano, sed universo etiam orbi ruina concrematioque impendet: «Quis — inquit — sapientum ignorat, omnia quae orta sunt occidere; quae facta sunt interire? Caelum quoque cum omnibus quae caelo continentur, ita ut coepisse, desinere?» Erat nempe haec de perituro aliquando mundo doctrina a multis tune philosophis recepta, eo quod nulla coagmentatio non esset dissolubilis.

Sic refutatis, acerrima eloquentia, Caecilius cavillationibus, tandem his dialogum concludit: «Philosophorum supercilia contemnimus, quos corruptores et adulteros novimus et tyrannos, et semper adversus sua vitia facundos. Nos non habitu sapientiam, sed mente praeferrimus; glo-

riamur nos consecutos, quod illi summa intentione quaeviserunt, nec invenire potuerunt... cohabeatur supersticio, impietas expietur, vera religio reservetur!» (1).

Ab oratione cum Octavius cessasset, duo amici, Caecilius et Minucius prae admiratione haerent obstupfacti: Minucius quidem ea quae audierat tacite secum revolvit, Caecilius vero se ab Octavio victum, sui iam erroris esse vi- etorem, quandoquidem ad Christi fidem et ipse se totum convertisset. Sed cum ad horam pro- vectiorem plena doctrinae sermocinatio durasset, differendam duxit in diem sequentem ubi- riorem christianorum dogmatum disciplinam. Post haec, tres, qui convenerant amici, amicissimi discedunt «laeti hilaresque: Caecilius quod crediderit, Octavius quod vicevit, ego (Minucius) quod hic crediderit et hic vicevit».

Attentius perpendenti quae de Minucio Fe- lice, haud ignobili verae religionis actore vel leviter attigimus, eadem prorsus videbitur pri- scorum hodiernorumque hostium argumentandi ratio. Profecto, novitas, si qua inter ipsos forte deprehenditur, tota verborum est, non rerum. Glorietur itaque sancta Dei Ecclesia iam ni- hil, hac actate, infensissimos adversarios moliri posse, quod non fuerit in seipsam, prioribus saeculis, frustra tentatum. Utinam vero catho- lici viri qui christianae fidei arcis custodienda vires insunt, non hastis quidem instructi, sed calamo, assidue pervolvant primorum Religio- nis patronorum libros, in quibus saepe mira di- cendi vis et elegantia cum non minori sapien- tia reperientur. Sub tantis magistris, non solum defendendi, verum etiam oppugnandi rationem edocebuntur. Faxit Deus, ut quem de Caecilio triumphum Octavius egit, ipsi saepenumero va- leant reportare!

Scrib. Thuriaci in Valesia.

A. SORDET.

SOCIORUM ANIMADVERSIONES

De coronarum usu apud Christianos

A re, quam nuper cl. vir Iosephus Marra in commentario nostro agitavit, non absonum puto ea referre, quae de coronis indicat in *Harmonia Historiae Passionis Iesu Christi* C. Sagittarius — (Lips. ed. I. Gross. et soc.; Ienae impr. typ. Nisian. a 1510 1584) — part. II, § CCCXXI: «Clemens Alexandr., qui ob spineam Christi coronam Christianis omnibus coronarum usu interdicte, nimis vi- detur rigidus, cum abusu licetum etiam usum tollens. Verba eius latine facta haec sunt ex lib. II *Paedagog.* cap. VIII petita...». Se- quuntur verba. Post quae: «Sane — addit — religio Christiana coronas non tollit: imo vero ipsi Spiritui Sancto complacitus est flor- rum decor et coronarum usus. Certe in Apo- calypsi non modo quatuor et viginti senato- ribus, sed et ipsi Christo aptatur corona, non illa spinea, promta e supellectile carnificum, sed vietrix, triumphalis et gloriosa».

Haec in Tertulliana dicta sunt.

Mendhusio.

V. HERTEL.

(1) Lib. ad Antioch.

(1) VAL. MAX. In Dionys. Syrae., lib. I, cap. I.

(1) Cap. XXXVIII.

SUBLACUM.

SUBLACENSEM regionem, Urbem, gentem eas esse credo, de quibus narrare singula pauci, ornare autem laudibus et amplificare praeconis nemo possit, quum et rerum natura et Superi et homines ad eas decorandas augendasque per diuturnam saeculorum seriem coniurasse simul et certatim contendisse videantur. Nec dubito fore plerosque, qui scripta ad hyperboleum potius esse, quam ad veritatem, haec verba mea iudicabunt, immo credent me grato potius animo quam severis historiae disciplinis gessisse morem, quum in ea urbe studiis, qualiaeunque sint, meis operam dederim, fortasse, ut ait Vergilius, non

parma inglorius alba

inde regrediens.

At mihi magni semper fuit honor reddendus tum viris tum locis, unde aliquid hausit, quo mentem optimis excolem institutionibus ac disciplinis. Quod quidem et sacrum mihi, et verum esse fateor, hae lege tamen, ut mentiar numquam si dixero, aut scripsero; taceam vero libentius, quam dicam de iis, quos incolumi veritate laudare non possim.

Praemissis itaque hisce ad gratiam fidemque mihi comparandam, lectorem oro ut memor, quae ab initio pollicitus sum, hue revocet; ea quippe totum continent opus, et quodammodo dividunt, in regionem, urbem ac gentem. Singula, qua potero, brevitate sequar.

Siquis per Tiburtinam viam, olim Valeriam, Roma demigraverit, et potitus Tibure in Anienem fluvium venientem, quasi fontes fluminis invisurus, processerit, Vieovarium, et Mandelam praetergressus, in meridiem tendens valli, cui medius Anio placidissimus, angustae aderit. Qui montes a dextris euntis sunt modo Saraceni, modo Rosei, modo Carduelini vocantur; qui a sinistris Simbrivii, Simbruini. Quasi pascentes agnorum greges hinc inde vici, quorum hi radices, hi medium, hi summum tenent. Habes

in Carduelinis Anticolum Corradi, Saracinescum, Maranum, Areem Medium, Areem Cantarani. Habes in Simbrivii Cerbariam excelsam, Augustam pone fontem caeruleum; perge ultra, et quantum est apparabit Sublacum accline colli, cui urbis arx superba imponitur, lateque dominatur, dum ima urbis Anio multa murmurans lambit, haud aliter ac si quereretur de laboribus improbis, quibus adstringitur, iubente urbe cui desponsatus est; sibi enim illie molae agendae sunt frumentariae, chartariae officinae, tum machinae vel telis texendis idoneae, vel ferro endendo, vel coloribus terendis, vel olivis frangendis, vel oleo exprimendo, sexcentaque alia subeunda sunt onera et opera, quae haud certe sponso, sed servo, captivoque potius digna videntur. Quae omnia peragit quidem

Rex camporum Anio, laetus ditissimus arris;

at nec sponte facere, nec impune ad ea impelli tum spumeum agmen aquarum freudentium inter angusta et magno cum murmure indignantium, tum diluvia frequentia, alluvione magna superantia ripas et Sublacenses agros late inundantia, testantur.

At amantium ira amoris redintegratio est; nam brevi uxori amnis furores deponit, plaeidusque evectus machinis agros rorat aestuante sole et frumentis ariditate languentibus. Ea tamen urbis huius conditio est, ea regionis universae temperies, ut opportuna sit et omni Flora, et omni Cereri, et omni Pomonae ab olivis ad quereus et iliees, ab amygdalis ad pyra et mala et uvas egregias, unde vinum fluit, quod toto Orbe nomine *Cesanese* celebratur, nec famam potiore iure vinum aliud adeptum est.

At, postquam ultra urbem, in Anienem semper, perrexis, mirabilia regionis emicant; quippe ad orientem praeruptae, asperrimae Simbruinae rupes, ad solis occasum mugiens in profunda quasi fovea Anio, collesque oleis, vitibusque decori. Videsne? Hic primus lacus unde nomen loco, et, quod vides exiguum eminere templum super abrupta, «Sancti Laurentii ad aquas altas» nuncupabatur. Perge. Novum ecce hiat

barathrum, cuius in imo spumas agit inter saxa fremens strepensque fluvius. Faeile accipies alterius laci formam, nam vides quibus ab angustiis in primum «ad aquas altas» lacum fluat. At nunc te admiratio percellet: sumus enim pone aedieulam quae a S. Mauro appellatur. Pons saxeus hic, ubi duo montes quasi immani conatu divisi sunt ad perpendicularum in profunditatem horribilem, terret oculos, terret animum si deorsum respexeris, et ideo hinc inde magis quam par esset editi muri. Fateor me interdum respicere tentasse, et semper horruisse: nam fluminis quae superior pars, quasi paratura iras, brevi in lacu moratur, aquae autem tum profunditate formidanda, tum illicibus, querebusque impendentibus atrae, obscurae, nigrae, tartareae penitus et infernae; et, ne desit oppositio horrori teterrimo, noctae subterraneam inter rupes viam, per hanc spumis albescentes, fremitu horrendae praecipitant. Die, sodes; portam hanc duos inter montes in rupe quis aperuit, quis excidit? Si homo, ubi sealpri signa saxum mordentis ac terebrantis ingens?... Si nemo, habes igitur in illa aetatem regionis; Anieni namque haec unica erumpendi via; ipse itaque perpetua lima aquarum suarum mordit rupem a summo ad imum. Habes igitur quantum quotannis seuererit. Si ergo distribueris numerum quantitatis huius per altitudinem integrum, habebis annum, quo, emersa ab undis Italia, Anio fluere cepit. Hoc ritu Niagarae easus de suae regionis origine testis est; nec aliter Velinus apud Interamnas, nec aliter Anio ipse apud Tibur, eo in loco, qui Boream spectat, itemque apud Vieovarium in rupe, cui Sancti Cosmae coenobium nunc imponitur, respondebunt, si bona fide, et non ad mendacium interrogentur.

Sed haec alias pertinent, non quae sequimur. Credo; vides tamen quanta argumentoso ingenio naturam rerum scrutanti hinc emicent; mox videbis quae historico praestent. Nam quae reliquiae murorum haerent monti sinistrorum praecipi, qui in Anienem imminet quasi triangulum satis acutum, cui fines aereum caeli, vertice, undae Anienses pedibus constituunt,

hae dicuntur *laci*.
ab hoc palatio
eymba, purpura
hamis piscautur
illa ad S. Mauro
claudebatur firmitas aquae reflexa
«exiguum infelix»
pellatur, et ultro
accumbens, medietate
et orgiis et libato
est fulmine, quod
lum, manu verbo
ipse autem, qua
riculo liberatus,
sibi adversa patet
tus habet (1); «de
Simbruina stagna
est, iactae dapes

Oppositus humi
mons, non praecipit
nus, et deorsum
tummodo divisus
latine «mons».
surgunt admirata
externa magnitudo
S. Scholastiae 1
celeberrimum or
effulgit quidquid
mus in libris; q
scriptores, eos
agnesque perculer
chorum praeteriti
bium est, aedifie
post ruinas et
adhibetur ad se
qua vir Dei Be
Patriarcha Monach
illeebras fugient
lituit, et Benedic
constituit ac scri
decim in Simbru
fieavit, quibus no
Vallis in posteru
genus ab Aniciis
CCCCLXXX, na
pius Probus, ma
appellabantur. Is
nobium, teste M
venientibus homi
adolescentem, pr
ptum est, atque i
quo decoratur. Se
advenis, alterum
gni monasterium
in valle *Puceia*,
narrabimus; mag
quid enim cultu
studiorumque su

DE A

HENRICI SI

ILLUSTREM iam
Iricum Sienec
tamen sciebam

(1) *Annam*, Lib.

(2) *Mirtus*, Cap. I

hae dicuntur Neronis Augusti olim fuisse rus; ab hoc palatio procedere solitus dicitur aurata cymba, purpureis velis, aureis argenteisque hamis piscaturus in lacu hoc tertio; nam porta illa ad S. Mauri inter rupes quadrato opere claudebatur firmissimo, retentaeque muro Anienis aquae refluxant ad Gennae locum, qui « exiguum infernum » (v. *Inferniglio*) nunc appellatur, et ultra. Hae in domo, dicunt, mensis accumbens, mediis in epulis et comeditionibus et orgiis et libidinibus Nerone dignis, afflatus est fulmine, quo murrheum immensi pretii poculum, manu versatum, ablatum fractumque est; ipse autem, quamquam incolmis et magno periculo liberatus, praesens infastum omen, et sibi adversa parari. Quam in rem haec Tacitus habet (1): « discubentis Neronis apud Simbruina stagna, cui Sublaqueum nomen est, iactae dapes, mensaque disiecta ».

Oppositus huic a dextris ab oriente mons, non praecipit, non praeruptus minus, et deorsum interfluent Aniene tantummodo divisus, *Thale* dicitur, hoc est latine « mons ». In hoc duo aedificia assurgunt admirabilia visu, tum ausu, tum externa magnitudine. Quod inferius est, S. Scholastiae nomen habet, toto penitus celeberrimum orbe terrarum; inde enim effulsit quidquid latinae aetatis habemus in libris; quotquot autem perierunt scriptores, eos Langobardorum rabies ignesque perculerunt, non socordia Monachorum praeterit. Quod superius coenobium est, aedificatum a Patriarcha olim, post ruinas et excidia inde restitutum adhibetur ad servandam speluncam, in qua vir Dei Benedictus, Occidentalium Patriarcha Monachorum, quae mundi sunt, illecebras fugiens, pueritia ab ultima delituit, et Benedictini Ordinis praecincta constituit ac seripit. Inde egrediens duodecim in Simbruina valle coenobia aedicavit, quibus non Simbruina, sed Sancta Vallis in posterum nuncupata est. Huic genus ab Aniciis et a Claudiis anno Christi CCCCLXXX, nam pater Anicius Eutropius Probus, mater Claudia Abundantia appellabantur. Istud autem superius coenobium, teste Mirtio in *Chron.* (2), convenientibus hominibus undique ad sanctum adolescentem, primo exstrui, primo habitari coepit est, atque inde nomen « Protomonasterii », quo decoratur. Sed, frequentioribus de die in diem advenis, alterum exitandum Patriarchae insigni monasterium fuit, ipsumque statuit inferius in valle *Puceia*, de quo in sequenti numero narrabimus; magni enim momenti res est; si quid enim cultus, humanitatis, disciplinarum, studiorumque supersit, hisce debemus.

SENIOR.

DE AEMILIO ZOLA

HENRICI SIENCKIEWICZ SENTENTIA.

ILLUSTREM iam pulcherrimis poematisbus Henricum Sienckiewicz cognovimus, non eum tamen sciebamus, qui aequo iudicio pariter-

(1) *Annalium*, Lib. XIV, § 22.

(2) *Mirtius*, Cap. II, *Chron. Sublacens.*, et not.

que subtili in iis quae ad litteras pertinent, esset praeditus. Atqui hunc se protulit ex epistola quadam ad gallicum commentarium missa, *Revue Hebdomadaire*, qua Aemili Zola opera universa sibi aestimanda suscepit. Iamvero quoniam patet satis et diametro oppositam utrumque scriptorem iniisse viam, haud exspectet quisquam benevolam favorablemque sententiam: non levem tamen vel parum perspectam, sed gravibus argumentis suffultam atque sincero calamo expressam inveniet, et eam, quam iuvet in *Voce Urbis*, brevi quamquam, referre.

Sienckiewiczi iudicium inde a primis fundamentis ortum dueit, e familia, inquit, scriptorum, cui Zola est addictus, qui nomen a natura usurparunt. Iure condemnat auctor, uti

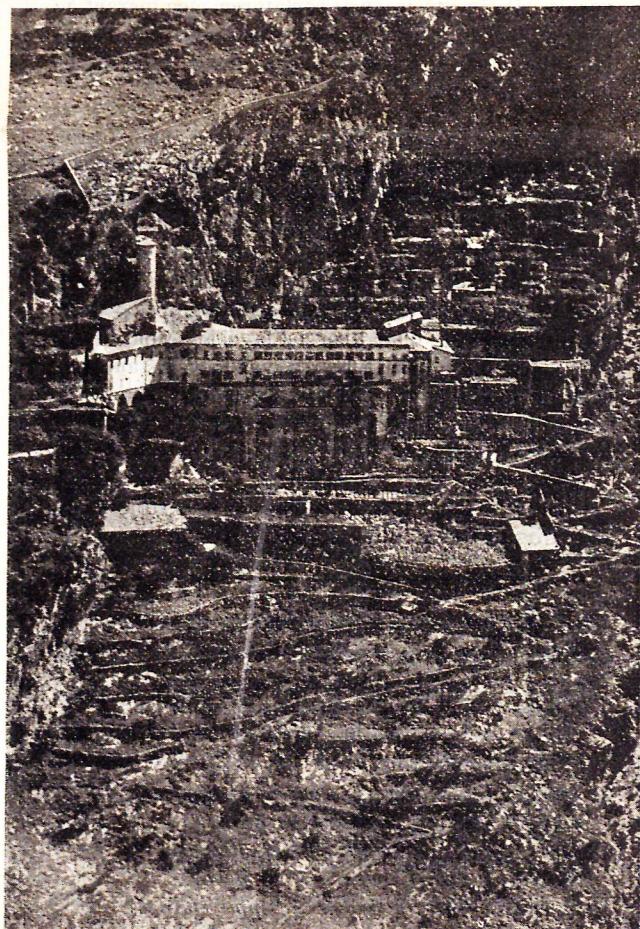
eulpam feminas, quas milesiarum fabularum scriptores in Gallia effingere assueverunt, computaverit, vix ex centuria quinque vel decem, castas inveniet; quod plane si reapse in civitate contingret, nulla familiaris societatis reliqua spes esset. Illi tamen impune sese e veritate tantum suas fabulas esse exemplatos declarant, paucis vix additis, quae ad complementum necesse essent! Mendacium omne igitur, atque corruptarum rerum studium recentium harum litterarum malos esse fructus conspicimus. Bene equidem, quod propitio tandem fato foedarum rerum incipit fastidium: quod repugnat tandem coeno atque limo lectores: quid sibi ipsi velint adhuc forte nesciunt, at sciunt optime quid nolint: putrido hoc aere oppressos plane sensus animumque experimur!

Haec itaque Aemilii Zolae culpa praecipua: cumque liber sit quasi novus animalium magister ac nonnumquam parens, eius libri, foedissima quaeque prae diligentes, quidquid optimum in homine est usque prosternunt, quidquid noxiun atque vitiosum addito stimulo incitant. Vita, quam ille refert, taetra, imo horrida apparet; ecce itaque in homines vitae stomachum infundere, eorumque industriam ac navitatem suffocare? Mirabilis quidem bellicus Zolae liber, quem *Debacle* inscriptis; at quis miles cum legerit amplius iam pro aris et focis decertabit? Quare, — concludit censor —, si Gallus natus essem Aemilii ingenium famquam civilem calamitatem deflerem, unumque in votis haberem, ut arecerent tandem eius fictiōnum fontes, utque a discipulis auctor relinqueretur.

Utrum itaque scriptoris fama perennis mansura sit, an brevi peritura plane dubitandum. Adsunt enim in serie illa, quae *Rougon-Macquart* gentiliciam historiam effingit, libri pulcherrimi quidem atque amplissimi, uti *Germinal* et *La Debacle*, magni ingenii egregia specimen; attamen cum universum opus eius aestimaveris, corruptum passim atque imminutum turibus fictionibus turpique sermone deprehendes. Licet enim vel reos, vel miseros, vel malos homines fingere, eorumque animos describere; haud vero necesse est blasphema eorum verba vel turpiloquia referre: fines sunt statuti, quos ratio civilis posuit non impune violando.

Iam si, inter abaci temporis opera, quaedam in honesta superstite fama adhuc vivunt, sive quia risum movent sive quia lectissimo stilo descripta, nihil profecto mansit, quod fastidium legentibus vel nauseam ingerat. Quare id licet ab Zolae aequalibus quaerere, num ille futurum operis sui nomen ad hoc immolaverit, ut gloriolam inanem adipisceretur disceptationum, quas hinc inde litterariae reipublicae iudices de pretio novi cuiusque libri decertantes circum excitarent.

Accedit hisce una mens eaque impervia satis, qua totius operis, cui a *Rougon-Macquart* nomen, susceptus est labor, ut nimur evinceretur tales esse nepotes oportere, quales avifuerint, ingenitumque ferre unumquemque nostrum huius, sive illius vitii, vel amentiae,

Monasterium, ubi spelunca S. Benedicti ad Sublacum.

vel virtutis semen, quod cum germinaverit atque effluerit, fato impellente vitae vivendae mores quisque deligat, libertas animi omnis abigatur, atque praepotenti vi ad agendum ita impellamur, ut sive culpae, sive meritorum inanis voces insontem.

Hane itaque auctor perviaeaci consilio metam proposuit operi suo, atque summam veluti tot librorum esse voluit. Verum hac mente deceptus vicissim is fuit, quippe qui nil certum huiusmodi in opinionibus adhuc e disciplina naturae constitutum fuerit vel decretum; quare volentes nolentes res hominesque, hec etiam suo tramite ille coaretans, falsum persaepe edidit arbitriarumque fructum, et a rerum veritate absonum prorsus.

Quod si interdum, ipsius suscepti argumenti amplitudine quasi superatus, eximus scriptor Zola evadit atque sublimes dignasque maximis poetis paginas conficit, cum contra suo consilio nimis adhaeret, taedio persaepe afficit lectorem. Inde fit ut *Docteur Pascal* fabula, quae postrema est atque opus universum concludit, arida, inepta, absurdia usque evadat legenti, cuius id quidem descendit in pectus - oh! virtutis, officii et bene vivendi doctrinam! -, vitam fatalem esse laborem quemdam quasi vertente rota aut machina actum, quomodo cumque expleundum; agrorum viriditatem fimo obrui, oientes flores cadaverum foetore corrumpi, valetudinem tabe vinci, vitium amentia hauniri, morbis omnibus late et ubique omnia absumi: sceleratorum sedem ac regionem plane horrendam!

A. COSTAGGINI.

8]

FABULAE SELECTAE FONTANII
A IOANNE BAPT. GIRAUD LATINE REDDITAE
PASSIM RETRACTATAE A FRANCISCO XAV. REUSS.

XXXIII. — MEMBRA ET STOMACHUS.

*Reges debuerat mea primum dicere Musa,
Quae bene compositis, ordine regna vigent.
Quadam sub facie, Gaster est regis imago:
Si doleat Gaster, corpus et omne dolet.
Olim, quae stomachum sustentant membra labore,
Iam subducta gravi se volvere iugo.
Nobilium ritu decererunt vivere; festos
Ducere, cœn Gaster assolet, usque dies.
« Aëre - sic artus - vacuo ruscatur obesus
Helluo; iumentis nolumus esse pares.
Nos nihil ille iurat; quorsum sudamus? Inerti
Seilicet ut bene sit, dum sua ferla vorat.
Cessemus tandem, captantes otia grata,
Quae docet exemplo nos piger ille suo.
Dictum res sequitur: iam brachia tendere palmas,
Palmae ferre cibos, ire pedesque negant.
« I nunc - irridens - tibi quaere cibaria, Gaster ».
Mox tamen errorem membra supina luunt.
Languescent sensim: viduantur sanguine venae,
Quarum dama nequit cor reparare vacans,
Artus hinc omnes dispendia magna tulerunt,
Ac perit totus, qui fuit ante, vigor.
Quem coniurati pigrum dixerat, fatentur
Communi, ante omnes, consuluisse bono.
Haud aliter plebi maiestas regia prodest:
Accipit et donat rex, ope pensat opem.
Quisque suas confert in regis commoda curas;
Rexque, rices reddens, commoda cuique refert:
Rex alit artifices, operi mercede tribuita;
Rex mercatorum providus auget opes;
Protegit agricolas, bellantibus aera ministrat,
Iura fovet Themidis Pieridumque decus;*

VITA FUNCTI VIRI CLARIORES

Caietanus Casati, quem morbus, aliquot ante annos in Africanis itineribus acquisitus, Cortenova ad Mediolanum tandem oppressit. admirabilis quidem ob multam audaciam et fortitudinem vir exstitit. Modetiae natus an. MDCCXXVIII, invenis admodum militiae inter pedes nomen dedit et ad ducis honores usque pervenit. An. MDCCCLXXIX munere dimisso Africam peragravit inter primores Soudan petens, dum Mahadi ille notissimus eiusque turmae terrorem ubique excirent. Illic in *Emin pacha* incidit, quo cum explorationes in equinoctialis circuli regionibus pergit - quas deinde praelo commisit - gentesque Niam Niam ac Mombuthe invisit. Captivus factus cum socio divisit sortem, quoniam ambos Stanley liberavit. Tune in patriam redit, atque ab omni tumultu civitatis remotus humiliisque vitae eurusum absolvit.

Marcellini Desboutin, Nicæe ad Varum vita funeti, nomen nostris diebus plures ignorabant: artis vero periti insignem aeris caelatorem meminerant ac poetam, longaque aestimatione prosequabantur. Scholæ illius, quæ a veritate nomen duxit, inter praecursors excelluit.

Carolus Potvin, Belgarum litterarum Nestor, poeta summus evasit et pugnax et quasi bellatorius scriptor. Eius sapientiae monumentum, litterarum suae civitatis historia, nomen posteris commendabit.

Coloman Tisza apud Hungaros cives suos primas partes diu habuit in ratione rei publicae, factiois illius princeps quæ libertati favebat. Administrorum consilio praefuit: tune renovando et instaurando aerario studuit atque imperio omni modo augendo. Iam diu a studiis civilibus recesserat privatusque in civitate manserat.

Goritia denique in urbe subita morte extinctus est Iacobus Missia, illius civitatis Archiepiscopus et

Princeps, inter Patres S. R. E. purpuratos cooptatus an. MDCCXCIX, studio honoris et gloriae Dei praecularus.

I. F.

SAPIENTUM INVENTA

De verbis luce exprimendis.

VERBORUM motuumque renovatio iamdudum per machinas eas producitur, quibus « phonographum » et « eynematographum » placuit sapientibus nomen imponere: illa verba colligit in cereis virgis atque, cum volueris, repetit: haec per taenias levissimas motuum series luce impressas accipit, deinde ad videntium libitum eadem vicissitudine refert ad oculos, quasi viuentium actionem rursus effingens.

Deinde fuit mens, neque est difficile coniectu, utrumque genus simul iungere, ut absentes viri apparerent suis motibus sese moventes et proprio colloquentes sermone. Verum quamvis multa adhibita fuissent studia, id accidit, ut cum binae moverentur machinae, altera vocibus, altera motibus reddendis propria, perraro vox cum facie concordaret ad unguem, quod perraro uno eodemque momento excepta in machinis voces essent, et motus qui singulis responderet. Tune vir physicus, Hernestus Ruhmer, ad rationem aliam de re se convertit, machinamque construxit, quam « photographophonum » appellavit, qua videtur tandem optatam contigisse metam.

Flamma est vivida quidem, at levissima, quæ flante voce dicentis toties una cum anhelitu redeunte vel suspenso incenditur atque

Nec fugere e caula, nec se defendere latro
Eralet, implicitus colla pedesque sago.
Subdolus usque aliqua se prodit parte: luporum
Qui lupus est natus, tutius ora feret.

XXXV. — RANA REGEM POSTULANTES.

Undicoram gentem ranarum forte pigebat
Illi imperii quod populare vocant.
Iupiter, in querulas pronus, genus omne coaxans
Principis unius sub ditione dedit.
Pacificus ranis demissus ab aethere rex est,
Grandi qui strepitum, dum erudit, implet aquas.
Diffugere metu stolidae, densaque per ulvas
Attonitae latitant, perque profunda lacus.
Nulla est ausa diu regem spectare, gigantem
Quem sensere: gigas ligneus ille fuit.
Una sed, innato studio pellecta ridendi,
De latebris exit denique cauta suis.
Accedit tacite: gravitas hanc regia terret;
Altera mox sequitur; tertia, quarta subit;
Turba ruit tandem; simul et reverentia longe
Exsultat: in regis prosiliuere caput.
Audaces rex immoto cum corpore ferret,
Stridula gens questus ingeminare suos.
« Iupiter - exclamat - da, qui sua rite mouere
Membra queat, regem ». Grus data supplicibus.
Quae miseris, rostro captus, lanitaque voratque,
Ut furor, utque famæ rix satianda iubent.
Obtundunt iterum Iovis aures mille querelæ;
Iupiter at tandem roce minante tonat:
- « Vestrone arbitrio me creditis esse regendum?
Serranda imperii forma prioris erat.
Qua tamen ablata, donatum rege benigno,
Debueras, querulum conticuisse genus.
Nunc si quid sapitis, ranae, perferte tyrannum,
Ne mala morosas vos graviora premant ».

(Ad proximum numerum).

per se ipsa
topographicam
eynematographam
qua photo-
referunt; d
que imagin
eum voce d
ligendas es
signa accip
rata atque c
ut vidimus,
perfecto ser
ties, atque
clarius, mod
Cuius tae
niaque ipsa
atque insolit
venit auxili
virtus praec
minus obsis
tur. Itaque
erectam tae
selenium, q
rius influit
suis electric
mittit; qua
maeulas tae
una cum ac
rint impress
simul reddit
Ceterum
positio medi
insonat soni
dare, sed p
voei apprin
grammatu
plane reddit
Quid plur
multiplicatis
indelebilis,
illistrum v
atque tradit
EX IT
De opif
Augusta
gravitate il
omni tempore
agitata, ad
Iampridem
tamen repre
nari videba
longius orti
norm placit
multitudine
homines cal
explendam,
cooruntur.
Adest in
ubi nitidissi
quam vulgo
commode at
parvo pretie
rarii conver
eturno oper
Ecce autem
minitantes

uratos coepatus
et gloriae Dei

I. F.

ENTA

ndis.

io iamdudum
quibus « phot-
um » placuit
verba colligit
eris, repetit:
m series luce
ctum libitum
los, quasi vi-
s.

eile coniectu-
absentes viri
entes et pro-
m quamvis
cedit, ut cum
ocibus, altera
vox cum facie
raro uno eo-
chiniis voces
nderet. Tunc
ad rationem
amque con-
» appellavit,
gisse metam.
t levissima,
na cum an-
ditur atque

tro
luporum

ANTES.

t
coaxans
est,
' aquas.
vas.
us.
tem

;
it;
onge

te movere
plicibus.
ratque,
ent.
iae;
ndum?

nnun,

per se ipsa exstinguitur: dum haec ardet photographicam sonus imaginem accipit plane cynematographus, seriem reddens vestigiorum quae photographicam verborum dissolutionem referunt; dum languet nihil imprimitur: itaque imagines exceptae conveniunt adamussim cum voce dicentis. Ad voces enim ipsas colligendas eadem flamma valet; nam taenia signa accipiens est apto tramite et liceo parata atque obseuro in vaseculo oclusa. Flamma, ut vidimus, parta electride, adeo tenuis est et perfecto sensu, ut voce insonante contremiscat toties, atque agitetur; subiecta taenia luci, modo clarius, modo obscurius, lineis variis afficitur. Cuius taeniae apparatus cum fuerit solutus, taeniaque ipsa aruerit assueto modo, insigni ritu atque insolito accepta verba referre valet. Ei advenit auxilio selenium metallum, cuius haec est virtus praecipua, ut electrico rivulo magis vel minus obsistat iuxta lucis vim, qua percuteatur. Itaque inter lumen atque selenii tabulam erectam taenia vestigiis illis signata evolvitur; selenium, quo clarius per taeniam vel obscurius influit lampadis lux, eo altius vel demissius electricos motus ad machinam aliam transmittit; quae machina telephonus est, iuxta maculas taeniae varie agens; cumque aliunde una cum acceptis imaginibus ad unguem fuerint impressae in machinam voces, utraque res simul redditur videntibus et auscultantibus.

Ceterum vox ipsa, cum lucis tantum interpositio medio excipiatur, haud quidem aspero insonat sonitu, quem assueverunt phonographi dare, sed plana et dulci, et ipsi loquentium voci apprime consona, ita ut « phonographogramma » subiectam rem verissimo adspectu plane reddant.

Quid plura? Taeniis illis, quo magis volueris, multiplicatis, historiae documenta erunt plane indelebilis, quibus memoranda maxime virorum illustrium verba vel gesta tuto signo edentur, atque tradentur posteris.

A. L.

EX ITALIS URBIBUS

De opificium Taurinensium tumultu.

Augusta Taurinorum, per tot secula, civium gravitate illustris atque animorum concordia omni tempore clara, mox, impotenti factione agitata, ad ineitas propemodum redacta est. Iampridem motus et seditiones agricolarum, vi tamen repressa, miserrima quaeque nobis omnari videbantur. Lenes enim primo rumores longius orti: quaedam virorum aliquot repentinorum placita inter socios edita, ab incautis ad multitudinem traducuntur; dum interea factiosi homines callide iisdem abutentes ad libidinem explendam, atroces in herilem dominationem cooruntur.

Adest in suburbio ad Duriam ingens officina, ubi nitidissima lux ex atris vaporibus elicetur, quam vulgo *gas* dicere consuevimus, qua civium commodo atque utilitati prospicitur. Illuc, haud parvo pretio adlecti, centum et amplius operarii conveniunt, qui diurno tempore et nocturno operam suam navant.

Eece autem ex improviso assurgunt, in heros minitantes rapiuntur, atque, veluti initio inter-

se se foedere, exiguitatem mercedis incusant, quae iamdui est ipsis adnuentibus attributa.

Horum arrogantiam ac pervicaciam officinarum domini oblatrant, omnique potius periculo obsistere parati, operariorum audentiam nimis grandia potentium, sieuri frangere nuntur.

Tunc ex officinis, veluti ex composito, agmine facto, omnes recedunt. Hoc primum perturbationis in urbe initium. Nam omnes ad unam officinae, veluti oceulo sacramento initiaetae, palam deseruntur. Tunc denique, quas nefarii homines civitati struerent, insidia iam in omnium luce versantur.

Superbiā enim officinarum possessoribus, imperia, divitias aliena manu adquisitas exprobare, communem servitutem queri, praesentem suorum sortem dolere, libertina ipsi audacia praediti, omnia quaestui habentes, herorum dignitiis, uti ex hostibus, in speciem lautoris operum stipendiī, praedae palam inhiantes. Quid tam verendum fuit a quo temperaverint? Quid tam foedum, quod non admirerint? Duo praesertim homines, qui populares oratores legibus ferendis et veetigibus decernendis immunitate sua publice fruuntur, seditiosorum agmen pro arbitratu inducteunt.

Ipsis auctoribus, operarii nostri, ceteroquin parvo contenti, laborisque patientes, praeter omnium opinionem caput extulerunt, magna nimis exposentes, miserrima quaeque minitantes, si stis quis desideris obsistere audeat. Tunc magna hominum colluvies, rerum novitate admodum, ex omnibus late Italiae urbibus ad nos confluxerat, qui maiestatis iam convicti, in res angustas atque ancipitia coniecti, unam spem in rebus novis habentes, alacres, erecti, per fora, per conciliabula volitant, coniurati veterem regni compaginem laxare, qua civilis hominum consociatio continetur.

Clamores simul horrendos ad sidera tollunt!

Horum voces ipsique vultus discordias, peticula, ultiones, excidia portendunt.

Actum esse videbatur de nobis, dum nova quotidie pericula in rem publicam ab iis conflantur, quibus nihil carius quam ut nomen ipsum regium abolerent.

Verum urbis magistri auctoritas tunc mirabilis luce adfulsit, qui, nullo periculo commotus, sarta tecta imperiū iura servare paratus, turbas tunicati populi non expavit. Et ipse provinciae Subalpinorum moderator, civis Romanus, improborum odium aspernatus, lacrimabiles Taurinensium casus exhorruit, omniumque civium adsensu ac plausu, potentiorum libidinem vi ac gravitate refrenavit.

Magnum sane periculum nobis tunc ingruit, cum primum haec virorum mulierumque incomposita turba, per vicos incessit, improba verba, convicia in cives furens exclamans, saxa iacit, mortemque mimitatur! Viri quidam, omni extermi periculi timore soluti, dum quisque civis ultima pertimescit, incredibilia et nova mox omnibus pollicentur, animosque ad odium proclives incitant. Hinc non iam apud illos ius aut consuetudo civitatis valet, sed in obnoxios scelesti, varii, metu metu propulsantes ac reciprocatione partium incerti in socios ipsos et amicos superbi et iniqui. Hoc insano partium studio abrepta civitas, in improborum impo-

tentiam corruit, et parum abfuit quin in extrema dilaberetur. Hand perperam illud Vergilii usurparem quoniam Troiam ruentem cum torrente componere aptissime voluit, qui

Sternit agros, sternit sata laeta, bouisque labores!

Egregias vero moderatoris urbis virtutes quisque admiratur, qui novum rerum ordinem operariis faustum auspiciatur. Constantiae, patientiae ac sapientiae laude clarissimus diuturnam operariorum acerbitatē lenire studuit.

Verum dum Augustae Taurinorum tumultus, Ferrariae clamores, alibi lacrimas crient in felices populorum conditiones, insanis sumptibus ac deliciis productae, Romae ultero conveniunt, Leoni XIII P. M. vigesimum quintum sacri Principatus annum ineunti, fideles, christiana caritate, pio gratoque animo volentes fausta cuncta ominantur.

SUBALPINUS.

ANNALES

Macedonum Albanensiumque motus — Venezuelana et Columbiana seditio — Sinensis Russorumque de Mandchouria provincia foedus — Transvaalianae res.

PERSEVERANT in dies quas iam in superiore numero nuntiavimus ad velitationes hinc a Turcis militibus patraeae, inde a Christianorum manipulis, qui irrumunt in hostium fines arva depopulatur vel depraedatur oppida; iamque in militaribus provinciis Meskub, Monastir milites ex emeritis quoque stipendiis vocantur ad signa; paulo enim fident praesides auxiliaribus manipulis militantium sponte incolarum, qui et legibus et disciplinae obsistunt, et contumaci animo imperium tolerant. Interea in civitates quasque Bulgarorum Serborumque fines prospicientes cohortes mittere ad custodiam placuit, et ad omnem impetum cohendendum. Albanenses enim quo maximo valerent conatu Ipek oppidum cum improviso petiissent, magistratum aedes obsedere, ipsosque in vincula secum abduxerunt. Utinam ne de Haemorum quæstione alea iacta sit!

*

Columbianum et Venezuelanum civilia bella nondum sedata et ipsa flagrant. Ex Columbianā republicā Marroquin doctor praeses certiores fecit, Soto atque Macallister praefectos militum fusos esse a Valencia imperatore, reipublicae parti favente; atque a Barbanno duce Uribe, perduellium principem, ab initia a se agressione apud Medina atque Boyaca repulsum. Contra Venezuelanae rei adversatur fortuna; factiosi enim suae civitatis copias in fugam iterum coniecere, deinde Carupano locum occuparunt.

*

De Sinensibus rebus futurum brevi despondent, ut et Angli, et Americani, et Iaponii simul rata habeant quae Russi et Sinenses de Mandchouria provincia invicem constituerent; quod foedus his diebus sanctum erit atque subsignatum. Illud profecto Russi voluerunt ut Anglicos inter et Iaponios recentissimis pactiibus responderent, suasque vires et voluntates opponerent. Utrinque autem non satis fida atque diurna amicitia esse creditur, quippe cui et populorum origines et religio et mores obstent.

Audiuntur enim mitti interea a Iaponiis in Sinas centuriones et tribunos, qui Sinenses milites artem militiae doceant optime, qui oppida Sinensium instaurent atque muniant, qui copias imperii omnes aptis ordinibus instruant. Quae cum perficerint ad unguem non mirandum plane si Iaponii atque Sinenses manibus novum inter sese et in Europaeos foedus ineant.

Ultima in Africa agitantur tandem aliquando consilia de pace, quae videantur fallacia non esse. Sekalburger ille, qui Transvaalianae reipublicae praesidis partes agit, una cum Stejin, foederatae Orangianae reipublicae praefecto collocutus esse dicitur, adstantibus Delarey atque Kemp imperatoribus. Quamvis nunc quum seribimus, colloquii exitus adhuc ignoretur, praenunciant tamen fore ut Transvaaliani legati a vindicando quovis pretio imperio suo aliquantis percedant, et in mitiora consilia fletantur. Itidem Anglos iam esse paratos tradunt veniam eriminum omnibus elargiri, sive Transvaalianis civibus, sive suis ipsis colonis, qui una cum illis pugnavissent. Videndum vero utrum Boeri oblatis conditionibus acquiescant; nam, dum haec agitantur, ab armis tamen recessum non est, ipse Dewet dux ex improviso loca ad Praetoriam prope urbem munita pulsis hostibus per montium iuga occupavit; mox Delarey atque Stejin ad Harty flumen, insequentes Anglos aggressi sunt undique, dum e silva egrediuntur. Pugnatum est hinc inde acerrima constantia atque praesertim a Canadianis ballistariis, quorum firmae virtuti datum est tandem hostium impetum frangere, qui ideco multam post cladem recesserunt a pugna. Simul Botha dux una eum suis ad Natal provinciae fines appropinquit, iamque ad illam pervadendam copias instruit; quapropter eautum recens in Anglia, ut cohortes quae ad Douvres atque ad Shorncliffe castra habent, sese iam accingant ut Africanum ad bellum descendant. Profecto in mentem redit antiquissimum illud: « Si vis pacem, para bellum »!...

POPLICOLA.

LIBRORUM RECENSIO

De duplice sacri Corporis divi Sosii translatione Carmen historicum a CARMELO PEZZULLO Domus Pont. Antistite editum. — Neapoli ex typographia Nicolai Volpe M D CCC XCIX.

Inscriptione, quae carmini praeit, plane Morelliana, non fraudabo lectores:

IN SACRI CORPORIS
BEATISSIMI LEVIT. ET MARTYRIS SOSII
E MISENENSIBUS RUINIS EFFOSI
TRANSLATIONEM
NEAPOLIM PRIMUM
NON DIU POST ANNUM M D CCC X
DEINDE FRACTAM
PRID. KAL. IUN. M D CCC VII
PERACTAM
CARMEN HISTORICUM
IN DUAS PARTES DISTRIBUTUM.

In carminis decursu fere sui similis videtur auctor, cum in eodem paene orbe versetur, quo alias in opere: *De sacra B. M. V. imagine sub titulo Civitatis in Mamurrae oppido* (1). Quin etiam Vergilii more, idem in utroque specimen saepe versus recurrent, prout in exordio hi:

— *positaque aras fideique triumphum,
Et varios casus, et sacri gaudia templi,
Quantque festiva fuerint spectacula pompa.*

(1) Cf. Vox Urbis, An. IV, n. XX.

Sequitur miseracionis plena invocatio:

*Tu tamen, o Lupule (1), o carum et venerabile nomen,
Parce precor, tumbae turbant si carmina pacem.
Dum tua facta canam: et Lupulo sacrare laborem
Si renas, Lupulum, at Lupuli non factu tacebo.*

Post haec incipit narratio a Martyris natali solo, quod est Misenum:

*Prodixitque puer forma speciosus in auras.
Hic diva eductus primae in flore inventae
Nomina dat Clero, qui Christi militat armis.*

Dumque sanctus adolescens strenuam dat operam eveteradae deorum superstitioni,

*Protinus edictum sonat Imperiale per orbem;
quo edicto Christi sectatores acerrime impetuntur,
atque ipse prior Sosius,*

*Post rincla et virgas, post longas careeris umbras,
Horrendosque Ursos, ritam cum sanguine fundit.*

Restituta pace, cives ponunt media in urbe templo Sosio, eiusque ossa sepelienda curant. — « Saeula praetereunt »; barbara gens Misenum invadit; postque caedes et rapinas, non pareitur incendiis. Inter haec,

*Relliquias quasdam vincto rapit inde Sieardus,
Quas Sosii ossa ratus Benerento collocat urbe.*

Exterritus populus effugium quaerit per nemora, novamque sibi urbem condit, Fraetam nomine. Ob haec Stygius rex laetitia gestit,

*Festivisque dies toto celebrantur Averno;
Et festa ingenuat princeps malesanus Averni.*

Sed ecce Religio, veeta rotis per Viam Laetearum, sistit se Numini et mira eloquentia Ipsum affatur. Respondet Sapientia Patris, vaticinans, Abbatem Ioan- nem, Sodalem Benedictinum, rem omnem curaturum.

*Talibus auditis animum frontemque serenat
Religio, et Sosii festina recedit ad urnam.*

Divinae Sapientiae dicta comprobavit eventus. Nam,

*Quae Severini illie sacra ossa sepulta iacebant,
In templum illa suum Ioannes transtulit Abbas.*

Verum, dum Severini ossibus ara exstruitur, en spargitur in vulgo, reperta esse « sacra Lipsana Sosii ». Ad haec Benedictini Sodales « praecipites eurunt narrare Ioanni », qui Abbas

*Cuncta refert Stephano, qui Praesul in urbe verendus,
Imperatrumque suis tumularier illa sub aris.
Annuit Antistes, Petrumque duosque Ioannes
Atque Aligernum Misenum mitti ad urbem.*

Tandem « sacra ossa pateseunt ». Turba frequens, visendi studio « Miseni concurrit ad urbem ». Cum nus episcopus orationem habet ad populum, ac deinde

Martyris ad tumulum mysteria sacra celebrat.

Denique

*Clerus populisque simul sacra pignora laeti
Ad mare deducunt, psalmos de more canentes.*

Conscensis navibus, « urnam imponunt ». Describuntur Tritones ac Delphines praetexta gestientes et commonstrantes viam. Sed heu! Aeoli fratres agitant fluetus, statimque « tempestas sine more furit ». Abbas Ioannes comites alloquitur, ita concludens:

*Ergo aut ipse coli velit hic; et turbo quiescat,
Aut velit hic mergi; et debet componere fluctus.*

Nec vana ratio argumentandi fuit. Nam,

*Talia dum loquitur lepidi sermonis Ioannes,
Praecipites tota fugiunt ex aethere nimbi.*

Celerant cursum « Sirenis ad urbem ». Undique concurritur. Iamque,

*Quo Severini olim per saecula multa querant
Lipsana, nunc Sosii per noctem ponitur urna,
Vocibus alternis Monachi cum Abate Joanne
Graeca latina simul Davidica carmina cantant.*

Postero die sacra pompa instruitur, cuius est producta descriptio eaque mirifica (2).

*Agmine continuo praeit ipse Monasticus Ordo,
More suo gaudens duplice procedere versu.*

Subeunt Proceres et « numerosa caterva piorum » cum taedis, qui

Mellifluis omnes hilarant concentibus urbem.

Haud ita multo post, uno eodemque tumulo composta, tandem quieverunt ossa Sosii et Severini, etsi non usque ad extremum Iudei diem. Etenim, non

(1) Lupulus episc. Fractensis.

(2) Cf. sup. mem. *Carmen de B. M. V. Imagine in oppido Mamurrae.*

gentos post annos, diuturna illa sepulcri pax iram excitavit Tysiphones, furiarum taeterrimae, cuius ab auctore referunt oratio terribilis. Occupatur Parthenope; fugit Ferdinandus rex; fugit « antistes urbis Ruffus, quem purpura cingit »; Napoleon « omnia perturbat, fas omne abrumpit et aequum ». Sacrae virgines, et

*Insignes pietate viri, quos lana condit
Demissa ad talos vestis, coguntur et ipsi
Linquere claustra.*

Nec satis; regum enim edictum prodit, cuius haec erat sententia:

*— E tempis Claustrorum si qua supersunt
Lipsana Sanctorum sacra, vel sacra siqua supplex,
Distribuatur eis qua paupere dote fruantur.*

Tum « Parochus Proceresque Senatus Fractensis » poseunt sacra Sosii pignora, et, « quae sacri Canones praescribunt rite peractis », Lupulo negotium committunt illa asportandi in patriam suam. Nova igitur pompa instauratur; saera peraguntur;

*Tres Oratores celebrant per pulpita Dirum;
Stat sua cuicu dies;*

aera sonant: funduntur flores; colludent faces; sequuntur ignea artificia (1), quibus flammea videntur « diluvium ustae memorare Gomorrhæ ». Singula haec, quae diutius persequi longum est, iucundissime describuntur versibus prope ducentis.

Carminis accedunt epigramma decem et septem in honorem S. M. Sosii. Extremam denique libri paginam occupat Monitum, sane lepidum, XXV versibus expressum, respondens ei quod vulgo ponitur « Errata Corrigere ».

Restat ut eximio vati plaudamus iterum, simulque Beato Martyri Sosio gratulemur, quod eius ossa tamdiu iactata poetam invenerint, qui dulcisonis modis ea requiescere ac tranquille dormire iusserit, non minus quam gloriose.

P. ANGELINI.

(1) Cf. ut supra.

AENIGMATA

I.

*Pars prior arridet terrae de vertice caeli;
Altera pars mensem dissecuisse solet.
Partibus his mixtis quod prodit, lector amice,
Id summo totum dicere iure potes.*

II.

*A teneo: summum numen colo thure fragante;
E teneo: pingues pasco boves et oves.*

FR. PALATA.

Ex sociis, qui utriusque aenigmatis interpretationem ad commentarii moderatorem miserint intra duos menses, unus, sortitus, gratis accipiet PETRI ANGELINI opus, cui titulus:

DE POETIS ET NUMERIS LATINIS.

Aenigmata an. V, n. IV propensa his respondent:
1) S-turmus; 2) Mel-os.

Ea rite soluta miserunt:

Fr. Prikyrl, *Katzelsdorf*. — C. Destro; Q. Mirti Della Valle; Th. Vignas Schi. Piar. *Roma*. — D. Le Provost, *Briocen* — P. G. Z., *Modoetia*. — Aem. Crivelli, *Asisio*. — H. Gini, *Taurini aquis*. — Iul. Sernatinger, *Dresda*. — Bern. Aleon *Utel*. — A. Mesek, *Travnik*. — Am. Robert, *Marteville*. — Ad. Skrzypkowski, *Schinice*. — Fr. Sallares S. P., *Sabadelo*. — Aug. Macer, *Scicorio*. — Lad. Lud. Podobinski, *Craecoria*. — Car. Stegmuller, *Sabaria*. — Guil. Schenz, *Ratisbona*. — Ioan. Cantomo Ceva marchio, *Vercellis*. — Al. Battisti, *Marcanta*. — Pr. Gordon, *Mancunio*. — Ios. Crosatti, *Polian ad Veronam*. — Alois. Rossi, *Arona*. — C. Tranchese, S. I., *Neapolis*. — Coll. Schol. Piar. *Steltze*. — Ad. Huza, *Grybavia*. — V. Hertel, *Mendhusio*. — Al. Cappelli, *Senis*. — C. Perazzi S. I., *Mangalore in Indis*. — P. Garrone, *Pezzana ad Vercellas*.

Sortitus est praemium

A MESEK.

ad quem missum est opus, cui titulus:

D. TAMILIA

DE TIMOTHEI CHRISTIANI ET AQUILAE IUDAEI

DIALOGO.

Sponsor: IOANNES BAPTISTA CIAMPI, iurisperitus.

ROMAE — Ex officina Pacis Phil. Cuggiani.

leri pax iram
cimae, cuius ab
patur Parthe-
antistes urbis
n « omnia per-
». Sacrae vir-

condit
r et ipsi

hii, cuius haec

persunt
siqua supplex.
fruantur.

s Fractensis »
sacri Canones
egotium com-
m. Nova igitur
;

Dirum;

ent faces; se-
nmae videntur
iae ». Singula
t, iucundissime

m et septem in
que libri pagi-
XXV versibus
ponitur « Er-
erum, simulque
eius ossa tam-
sonis modis ea
erit, non minus

ANGELINI.

—————

tee caeli;
se solet.
lector amice,
otes.

re fragrante;
oves.
R. PALATA.
matis inter-
moderatorem
us, sortitus,
LINI opus.
TINIS.

s respondent:

irti Della Valle;
rost, *Briocen* —
H. Gini, *Tau-
ern. Alcon Uiel*.
trieville. — Ad.
Sabadello. —
inski, *Cracovia*
Ratisbona. —
l. Battisti, *Ma-
rosatti, Polano*
Trancheze, S. I.
*d. Haza, Gry-
lli, Senis. — C.*
rrone, Pezzane

LAE IUDAEI
urisperitus.
ggiani.

CONSTANTINI PISONI

CANDELARUM AD SACRA OPIFICUM EXCELLENS, PRAEMIIS INSIGNE

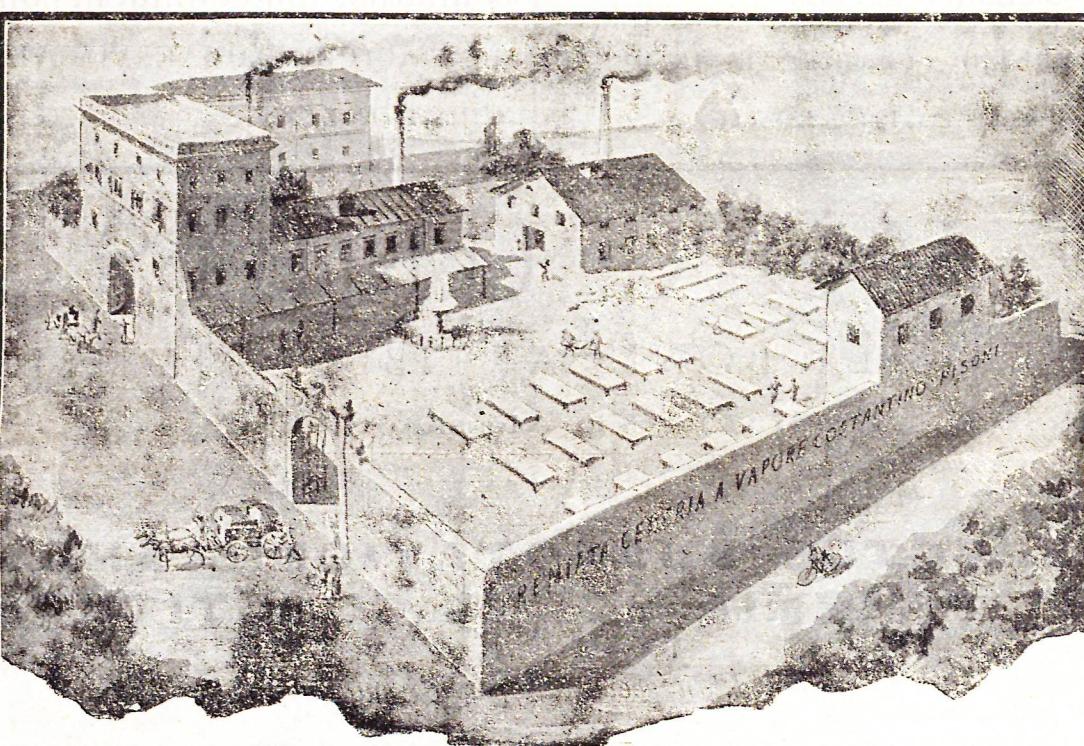
ab anno MDCCCHIII constitutum

Romae in Italia, Corso Vittorio Emanuele 127-129 et Via de' Sediari 1, 2, 3.

Vaticana Basili-
cam instruit, quoties
de Beatificatione aut
Canonizatione so-
lemnne sit.

Clientes frequen-
tissimi sunt in Urbe,
in Italia et apud ex-
teras gentes.

Fama
undique manavit.

Cereas faculas ad
noctem conficit, eas-
que ad decem usque
ac duodecim horas
diurnas, Ecclesiis
ac familiis necessa-
rias, quod pars
moniam cum salu-
britate et munditie
coniungant.

Vitreas
faculis suppeditat.

OPIFICII PISONI PROSPECTUS
ROMAE, Via Orti Alibert 13-15 (Lungara).

Res per omnem orbem exportatur nullo iubentium impendio

VARIA

Computatio singularis.

Mathematicus quidam vir vigintiquatuor al-
phabeti notas ad rationem vocavit, ut, computo
facto, cognosceret quot inde verba confici pos-
sent, coercita syllabarum tamen licentia, ne
numerus earum in unoquovis verbo certus ul-
tra fines procederet. Novit igitur posse fieri
620 449 401 733 339 360 diversa verba, enun-
ciationesque dissimiles, quae ut ab homini-
bus omnia describerentur, necesse est omnes,
quot sunt, nempe 150000000, in scripturam
100000000 perpetuis continentibus annis
incumbe, exarantes quotidie quadraginta
chartae paginas, quarum singulæ super et ul-
tra quadraginta huiusmodi transpositiones con-
tinentur. Hosce autem numeros longe a veri-
tate abesse scimus; nam, cohibus certo termino
syllabis, puta inter septem aut octo tantum-
modo, plures, vix audeo scribere, exsules esse,
quam cives arbitror, aut saltē pari ferme
turba populū extra pomerium et intra ver-
sari. In ipsa italica lingua, quae polysyllabis
nimium vocibus repugnat, habemus, quae un-
decim ac tredecim syllabas verba ferant.

At si Germanicum sermonem dederis, cuius
in indole est vocem e pluribus elementis qua-
rumdam vocum componere, si Graecum, cui
mos idem, longius latiusque vocabula obequi-
tantia in propatulo, et fortasse liberius, ha-
bebis.

Memini apud veteres passim Graeco e fonte
usurpatum illud: « tetrascelitetroxicoquindodeca », et in fine Comoedie Aristophanis, cui
nomen *Concionatrices*, a choro pronunciarī vo-
cabulum septem et septuaginta syllabis con-
stans, nempe — Διπαδοτεμαχοσισιλαχγαγάλεονρανιλει-
χυνοδριμουπιτριματοσιλφιπαραμειποναταχγυνο —

χιχλεπικασσυφιπεριστεραλεπτρυνοσπεκαταφαλλιονγ-
χλοπειλαχωσιραιβαχητραγανοπτεργων.

At hoc semel notato, nihil scribenti super-
est, quam cubitus ire, nihil legenti, quam sor-
bitiunculae genus quaerere, quo fauces et pe-
ctora refocillet.

Sal cancri causa.

Quoniam heic de horribili morbo canceroso sermo fuit iuvat illa afferre, quae veluti
causae tanti mali traduntur. Medicus James Braithwaite quatuor cancri causas enumerat.
Has inter sal est. Sal autem necesse est ut
copuletur uni, vel duabus aliis ex tribus, quae
prouti cause cancri notantur. Sunt autem:

I° excessus cibi praesertim ex carnibus; II° Ni-

mia inedia, vel imperfecta, aut mala cibi in

chimū conversio; III° Membrorum perpetua

irritatio, sive ex tabaci succo est, sive ex praes-

enti mierobo ignoto, sive ex congenita labore.

Sal autem princeps, caputque morbi, sine quo

reliqui nihil valerent. Id sibi medicus suasit

eo quod ex Hebraicis mulieribus, quae neque

tabaco, neque suillis utantur carnisale serva-

tatis, morbo hoc ne una quidem labore.

Non autem in sulla carne statuenda cancri causa

probatur, quia poreus omnino canero caret;

ergo ex accepto sale tantummodo fit cancri

causa. Idque arguitur eo magis, quia silvestres

homines, apud quos non est salis usus, nullo-

modo cancri infirmitibus obnoxii sunt. Do-

mestica vero animalia, quotquot sale donantur

in eis vel in potu, prouti pecudes, equi, boves,

canero sunt obvii; dum belluae, quae sanguine

in silvis et caede vivunt, tigres, pardi, leo-

nes, etc., minime huic morbo patent; patent

autem ubi in servitum redactae vescantur

animantibus, quae condita sale alimenta sum-

pserunt. Denique apparent eas magis esse canero

regiones obvias, in quibus abundantius incolae

sale et salatis cibis utantur. — Age iam — inquit
maledicus — duo subministranda nobis respu-
blicae vindicarunt, sal, ac tabacum..... venena
utraque. — Nonne videtur haec subditarum iis
gentium cura et sollicitudo singularis? Utinam
ergo maximi vendant, ne quis canero labore!

Ioci.

Vestium sutor et vendor clientem seque-
batur flagitans ut pretium creditae vestis aesti-
vae, autumno e villa cum rediisset tandem ali-
quando, solveret. Cliens, ut illa liberaretur
importuna musca insequente, kaffeariam ingre-
ditur aulam, in qua frequens hominum discum-
bentium ad ientacula coetus. At sutor, qui ferme
tolerantiam exuerat, ut pudorem non sine vi-
tuperio iniiceret, voce plusquam mediocri ado-
ritur: — Iamque et sta, fessus enim sum
quatruduana via te sequens. — Cliens vero
elata voce conclamat ad aulæ servum: — Dave!,
sedile affer huic amico meo commodum, quia
fessus est! —

P. d. V.

LIBRI RECENS DONO ACCEPTI

Titi Livi ab Urbe condita liber VII. Re-
censione e note del Prof. SALVATORE ROSSI. —
Edidit off. Paravia et soc., MCMII.

P. Cornelio Tacito: Il dialogo degli Ora-
tori commentato da ALESSANDRO MANONI Pre-
side del R. Liceo Foscarini di Venezia. —
Mediolani edid. Remus Sandron, MCMII.

Gli Hethei-Pelasgi. Ricerche di storia e di
archeologia Orientale, Grecia ed Italia del
P. CESARE A. DE CARA della Compagnia di
Gesù. — Volume secondo: Le migrazioni alle
isole dell'Egeo e al Continente Ellenico. —
Romae, ex off. Academiae Lynceorum, MCMII.

Ciapponi Franciscus et Soc.

OFFICINA
ANAGLYPTIS, GEMMIS CONCHISQUE CAELANDIS
PRAESERTIM IN REDDENDIS FIGURIS
PHOTOGRAPHICE EXPRESSIS
TEMPERANTIA IN PRETIO — DILIGENTIA IN OPERE
ROMAE — VIA SISTINA, 129 — ROMAE

IBER (vulgo "ALBUM")

praecipua Urbis referens, pulchritudine insignis atque, commentarii *Vox Urbis* moderatore iubente, expresse conflatus, apud eumdem commentarii administratorem, ROMAE, VIA ALESSANDRINA, 87, ven. lib. 1.50.

VOX URBIS

DE LITTERIS ET BONIS ARTIBUS COMMENTARIUS

ROMAE — Via Alessandrina, 87

PROSPECTUS SUBNOTATIONIS AN. MCMII
ET PRAEMIA SOCIIS CONSTITUTA.

(Vid. in secunda operculi pagina).

FIGURAE URBIS ROMAE

ARTE PHOTOGRAPHICA EXPRESSAE
COLLECTIONES VARIAE ET NUMERO ET PRETIO
Veneunt apud comm. VOX URBIS Administratorem.

Sociis qui in Nordica America versantur vehementer commendamus quod a Sodalibus Carmelitis novissime institutum est ac regitur

COLLEGIUM SANCTI CYRILLI

ad liberalem eamdemque Christianam et nostrae aetati aptam institutionem iuvenibus comparandam.

Prospectus studiorum et regularum, quae collegium moderantur, petatur ab ipsius Collegii Preside, 6413 Star Avenue (Woodlawn) — Chicago, Illinois.

URBIS E IANICULO MONTE PROSPECTUS

(m. 1.10 × 0.24)

qui sociis commentarii VOX URBIS dono datus est,
venit singillatim L. 2.50
apud comm. VOX URBIS Administratorem.
SI QUIS PLURA REQUISIVERIT HUIUS PROSPECTUS EXEMPLARIA
EA MINORI ACCIPET PRETIO.

LE LAUDI LATINE

IL CANTICO DEL SOLE

DI

S. FRANCESCO D'ASSISI

S. Maria degli Angeli, presso Assisi, tip. della Porziuncola, 1897

Hoc libello praeter venustam praefatiunculam a Paulo Sabatier, viro rei longe peritissimo, conscriptam, continetur *laudes latinae* cum interpretatione italica, *Canticum Solis*, necon illa *Speculi perfectionis* capita, quae *Cantici* originem exponunt, aliaque permulta. Libellum, quem proxime alii subsequentur ad parvam *Bibliothecam Franciscanam* comparandam, Iulius Salvadori, litteris tradendis doctor egregius, maxima edidit cura. Romae apud commentarii *Vox Urbis* Administratorem venit L. 0.50, in pauperum levamen.

PHILIPPUS VITI Eques

MARMORARIUS

ROMAE - Via Alessandrina N. 51, 52 - ROMAE

Affabre sculpit quae sunt ad simulacra, altaria, sacella, aediculas, uti patet ex operibus erectis aut refectis in Basilica Lateranensi, Liberiana, Laurentiana extra muros, Transtiberina, Eudoxiana, etc.